

AKADEMSKI GLAS

INFORMATIVNO STROKOVNI LIST

Izhaja vsak teden. — Mesečna naročnina za akademike 5 Din, za vse druge 6 Din. Za inozemstvo 10 Din. Rokopisi se ne vračajo. Uprava in uredništvo: Ljubljana, Wolfova ulica 1-I. — Ček. račun: Ljubljana štev. 16.465.

Stavba — izraz miselnosti

(Misli k obema projektoma za Univerzitetno knjižnico.)

Kulturna zgodovina zapadne, severne in srednje Evrope se začne s preseljevanjem narodov — takrat ko je Gote privabilo temnomodro italijansko nebo in jih opajalo. Severna Evropa je težila na jug; v Italijo je gnalo otroško germansko srce. Barbar, človek z mrzlega severa, je občudoval močno, doraslo kulturo idealne dežele in vzel spomin nanjo v domače kraje.

Razvoj te nove, močno vplivane kulture je trajal stoletja. Za kar ob času preseljevanja narodov še ni prišel čas, se je zgodilo v dobi velikega rimskega cesarstva nemške narodnosti. Arhitektura severa je postala sen in reminiscenca. In čeprav je zmagala gotika v skupnem boju nad romanskim slogom ter postala odločilna tudi za poznejši razvoj arhitektonskih oblik vse Evrope, arhitekturne tvorbe krajine Italije in Grčije svojega vpliva do danes niso izgubile.

Neposredni vpliv se je spremenil v posrednega. Pristno, romantično razpoloženje je postalo mentaliteta. Eklekticizem se pojavlja po vsej Evropi vedno znova — sedaj v eni, potem zopet v drugi obliki. Arhitekturna forma preteklosti — preje ideal, se spremeni v prototip. Ni več važno, v katero kulturno razdobje spada uporabljena forma — ki je tam ustvarjena že v svoji končni obliki — treba je le iz gotovega števila izbranih elementov sestaviti arhitektonski lik, ki bo ugal, ko bo torej po možnosti čim »lepši«. V najboljšem slučaju bodo te oblike kazale osebnost arhitekta, bodo v svojem značaju pričale o stvariteljski sili umetnika. To je edina možnost in vrednota!

V tem duhu je oblikovan prof. Plečnikov načrt univerzitetne knjižnice. Vsa umetniška individualnost arhitekta

je vidna, popolnoma v ozadju, daleč in kakor izven programa so upoštevane funkcionalne zahteve. Samostalen, osebno pojmovan tvor; daleč proč od zahtev modernega človeka in od umetniških stremiljenj sedanjega časa.

Življenjski pogoji določajo način življenja. Jasno je: da je bival pračlovek v duplinah, ker mu je manjkalo znanja, da bi zgradil kolibo; da so stavbe na kolenh grajene v lesu, ker človek kamna v stavbeno-tehnične svrhe še ni znal uporabljati; da je Babilonec zidal v opeki, ker obstaja njegova dežela iz ilovice in zemlje in da je človek od grške preko rimske, bizantinske, italijanske in ostale evropske kulture tja do pariške svetovne razstave leta 1889, gradil le v kamnu, opeki in lesu, ker šele takrat se pojavijo železne konstrukcije in prvi pričetki železobetona.

Od tisočletnega počivanja skoro odmrla tehnična žila se je v človeku prebudila in ga pognala v tok neverjetnega razvoja. Material je dal novih možnosti, razpetine in višine so postajale večje in večje. Hitrost in daljavo sta dobili nov smisel in človek razvoju ni videl več konca. V času svetovne vojne se je tehnika izdivjala. Hitrost tehničnega napredka se je poslej vidno zmanjševala in v počasnejšem razvoju zorevajo zrelejšje konstrukcije.

Življenjski pogoji določajo način življenja. Ob spremembi življenjskih pogojev se spremeni tudi življenje samo. Življenjski nazor sedanje dobe nima s predvojnimi ničesar skupnega. Politični in socialni red se izpreminja, prišel je čas tudi za arhitekturo. Osobodila se je zadnjih eklektičnih oblik, ki so še zastavljale in zastirale konstrukcijo in material, vrgla je vpliv preteklosti od sebe. Vrnila se je po tisočletnem razvoju in sledečem raz-

voju k človeku, katerega življenje je postalo edina mera njenih tvorb. Kakor si je pred tisočletji takratni primitivni človek iz materijala, ki mu ga je nudila narava, gradil svoje bivališče, tako si ga gradi sedaj z modernimi sredstvi sodobni človek. To je »arhitektura gladkih sten in ravnih streh«, popolno očiščenje in začetek novega razvoja.

Sonce, zrak in voda so viri življenja na zemlji. Enostavnost, jasnost in notranja moč ideali novega človeka. Našel je vse to v naravi, ki ga obdaja. Rastline in živali, morje in gorovja, nebo in zemlja, vse to mu je kažipot, če bi zašel v kompliciranost ter iskal poti nazaj v priprostost.

V tem duhu je oblikovan prof. Vurnikov načrt za univerzitetno knjižnico. Material in konstrukcija sta prišla do polne veljave. V izrazu celotne stavbe pride do izraza še nekaj drugega. Prepričanje, da arhitektura kot prostorno-izrazna umetnost od golega funkcionalizma ne more živeti. Osebna umetniška prodornost zahteva svobode. Svoboda pa je omejena le od stvariteljskega ponosa doživljajočega umetnika.

Podani sta dve možnosti človeške miselnosti. Kdor brani prvo, naj se drži njenih načel v vsem, kar dela. Kdor se pridružuje drugi, naj dokaže, da je na poti k novemu človeku. Tudi akademiki odločajo pri zgradbi univerzitetne knjižnice! Zanimanje naj se še poveča. Akcija naj postane živahnejša tudi izven »Akcije«. Ne le akcija za gradnjo sploh, temveč akcija za gradnjo moderne knjižnice! Odločilo se bo: ali bo postavljen spomenik posamezniku, ali pa izraz novega človeka — spomenik narodu.

Univerzitetna knjižnica bo odprla svoja vrata, dajala bo od svojega bogastva semena — velika sejalka — in vzela v varstvo žetev za svetlo bodočnost. F. H.

Velik praznik slovenske pesmi in glasbeni dogodek prve vrste

bo koncert Akademskega pevskega zbora v ponedeljek, 7. maja zvečer v »Unionu«. Program in namen koncerta je edinstven: podati hoče prerez in genezo slovenske narodne pesmi od prvih početkov do danes. Najboljši od najboljših slovenskih skladateljev so nalašč za ta koncert interpretirali našo narodno pesem. Naši tovariši pevci in njihov vrli dirigent, France Marofit, so v sedmih mesecih vestnega in požrtvovalnega dela tudi storili svoje. Skrbno in do podrobnosti so naštudirali ves spored in tako je upravičena trditev, da bo koncert Akademskega pevskega zbora 7. maja blesteč praznik slovenske narodne pesmi in obenem visok umetniški dogodek. Slovenska javnost bo gotovo dokazala, da cení umetnostno prizadevanje našega zbora, in bo s polno dvorano dala svoje priznanje. To po vsej pravici od nje pričakujemo.

Uredba o akademskih združenjih

Na osnovi Obče univerzitetne uredbe je minister prosvete g. dr. Šumenković predpisal Uredbo o združenjih slušateljev univerz.

Splošni del te uredbe, ki govori o združenjih samih in odobritvi njihovih pravil se glasi:

Člen 1. Univerzitetni slušatelji se morejo medsebojno združevati v združenja. Združenja so lahko dvojna: 1. taka, ki predstavljajo vse slušatelje univerze kot eno celoto, 2. strokovna, kulturna, umetniška in sportna.

Člen 2. Združenja, ki predstavljajo slušatelje kot celoto, morejo biti reprezentančna in podporna.

Reprezentančno in podporno združenje more obstojati le po eno na vsaki univerzi. V svojem nazivu mora imeti oznako »jugoslovanski«.

Člen 3. Reprezentančna združenja predstavljajo slušatelje napram vsem oblastem in ustanovam v državi in inozemstvu.

Kadar gre kakšna skupina študentov ali poedinec v inozemstvo in zastopa kak splošen interes jugoslovanskega dijaštva, more to storiti samo kot predstavnik reprezentančnega študentskega združenja.

Člen 4. V ostalih združenjih se bodo člani bavili z znanostjo in umetnostjo, se vadili v svobodni diskusiji v vseh vprašanih iz teh dveh področij, bodo utrjevali in propagirali jugoslovansko nacionalno kulturo ali pa bodo gojili sport.

Člen 5. Združenje se more osnovati, če to zaprosi najmanj 50 slušateljev. Ako je število slušateljev neke stroke manjše kakor 50, mora za ustanovitev združenja zaprositi najmanj polovica slušateljev te stroke.

Člen 6. Ustanovitelji so dolžni, da istočasno s prošnjo za ustanovitev združenja predložijo rektoratu v odobritev tudi pravila.

Člen 7. Ako so pravila v redu vložena, jih bo rektorat predložil senatu na odobritev. Senat preiskuje, ali pravila odgovarjajo Občni univerzitetni uredbi in tej odredbi ter jih nato ali odobri ali ne odobri.

Člena 8 in 9. govori o pravilih združenj in imovini.

Člen 10. Združenja univerzitetnih slušateljev morejo biti le po posebnem odobrenju univerzitetnega senata in ministra prosvete podružnice kakšnega združenja izven univerze.

Nato govori uredba o članstvu v združenjih, ki voli upravni in nadzorni odbor. Upravni odbor je sestavljen najmanj iz 5 in največ iz 18 članov. Sestoji iz predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika in članov uprave. Nadzorni odbor sestavljajo predsednik ter 2 do 4 člani, ki se volijo ravno tako kakor upravni odbor.

Skupščine članov združenja morejo biti redne in izredne. Skupščina se lahko vrši samo z dovoljenjem univerzitetne uprave in to v univerzitetnih prostorih.

Pravico udeležbe na skupščini ima oni redni član, ki se izkaže z legitimacijo, da je vpisan v tekočem semestru, in ki je plačal članarino. Pravico glasovanja ima samo oni član, ki je vpisan v volilni imenik kot član — volivec.

Liste za volitev novega upravnega in nadzornega odbora združenja z nad 200 člani je treba vložiti 3 dni pred skupščino. Na sam dan skupščine se lahko vlagajo liste pri združenjih, ki imajo manj kakor 200 članov. Liste se nazivajo po imenih svojih nosilcev.

Volilna in predsednika volilnega odbora odredi rektorat, ko dovoli, da se vrši skupščina. Ako je več volišč, se odredi tudi glavni volilni odbor. Volilnemu odboru predseduje

nastavnik one fakultete, katere slušatelji so študentje — člani združenja.

Glasovanje se vrši po volilnem imeniku javno in ustmeno.

Volilni odbor sprejema glasove od 8. zjutraj do 1 popoldne, nakar se poslopije, v katerem je volišče, zapre.

Mandati se podelijo posameznim listam na način, ki je predviden v pravilih združenja.

Na koncu govori uredba o »Pobratimstvu«,

zvezi jugoslovanskih študentov, katere sedež je v Beogradu. Organi tega so skupščina, upravni in nadzorni odbor. Upravni odbor sestoji iz 24 članov, od katerih ima Beograd 8, Zagreb 8, Ljubljana 6, Subotica 1 in Skopje 1.

Po predpisih te uredbe se morajo preobraziti vsa študentska združenja v roku 6 mesecev šolskega dela (školskega rada). Združenja, ki tega ne bodo upoštevala, bodo razpuščena.

Prva skupščina »Pobratimstva« se bo po predpisu uredbe vršila v Beogradu.

Kako je prišlo do prvega kamna

Ko se je v vrstah slovenskih študentov misel o univerzitetni knjižnici sprevrgla v neodoljivo voljo in hotenje, pač ni nihče računjal s tem, da bo zasebna inicijativa tista, ki se bo prva zganila in dala pobudo z darovi. Slovenci smo imeli in imamo zelo, zelo malo mecenov. Ta vrsta našega človeka je zelo redka in se do sedaj še nikdar ni razmahnila v polno dejavnost. Zato je bilo res presenetljivo in nad vse ugodno znamenje, da so se ravno pri univerzitetni knjižnici kot prvi uveljavili darovi zasebnikov v obliki kamnov. Petero kamnov po 10.000 Din beleži že doslej naša akcija in vse kaže, da je sedaj napočil trenotek, ko bodo stopili na plan slovenski mecen in velikodušno postavljali kamne za našo narodno univerzitetno knjižnico. Ideja kamnov je nad vse posrečen način, kako vzbuditi zasebno darežljivost in ima kamen bana g. dr. Marušiča najbrž večjo vrednost v moralnem oziru kakor v gmotnem. Da ne utone v pozabo, kako je prišlo do njegove udeležitve, smatramo za potrebno to sporočiti slovenski javnosti.

Bilo je ob času zadnjega zasedanja banovinskega sveta. V nekem ljubljanskem lokalu je bila zbrana skupina banskih svetnikov. Ban g. dr. Drago Marušič je praznoval v tistih dneh svojo 50letnico in banski svetniki so se pomenkovali o najprimernejšem darilu, ki bi mu ga poklonili za ta jubilej. Spočetka se niso zedinili. Nekdo je predlagal zlato uro, drugi zlato dozo, v katero naj bi se vgravirala imena darovalcev itd. Naposled je vstal banski svetnik g. Škrbec France, lesni trgovec iz Ljubljane, in presenetil navzočne z idealnim predlogom: Zberimo 10.000 Din in jih poklonimo kot kamen bana dr. Marušiča univerzitetni knjižnici. Takega darila bo on sam najbolj vesel in bo tudi v vsej javnosti najlepše odjeknilo. Vsi navzoči so z živahnim aplavdramjem sprejeli predlog g. Škrbca. Tako je prišlo do prvega kamna za univerzitetno knjižnico v Ljubljani. Gospodu Škrbcu, ki je bil njegov inicijator, izrekamo v imenu akademske mladine zahvalo in čestitke obenem.

cč.

Položnice

smo priložili vsej današnji nakladi in prosimo vse naročnike, da poravnajo zaostalo naročnino ter jo po možnosti plačajo do konca tekočega študijskega leta. List je odvisen samo od naročnine in oglasov in more izhajati le, če vsi naročniki store svojo dolžnost. Zlasti apeliramo na one naročnike, ki že ves čas izhajanja prejema list, pa nam niso nakazali še nič naročnine. Prosimo jih, da nam po možnosti čim prej nakažejo dolžno naročnino.

Položnice smo priložili celotni nakladi in jih prejmejo tudi naročniki, ki so v redu z naročnino. Te prosimo, da položnico shranijo, ali jo oddajo prijatelju, da se naroči. Najbolje pa jih uporabijo, če po njih darujejo kakšno malenkost v tiskovni sklad, za kar se jim že vnaprej zahvaljujemo.

Naši kemiki poidejo v Nemčijo

Ogledali si bodo nemško kemično industrijo

O pomenu znanstvenih ekskurzij naših tehnikov je bilo na tem mestu že govora. Isto bo veljalo tudi za kemike, ki morajo kot bodoči inženjerji poznati poleg teorije tudi sistem dela v velikih obratih.

Ekskurzijski fond kemikov, ki mu je poverjena naloga, da organizira ekskurzije in z brezobrestnimi posojili omogoča, da se jih udeležijo tudi siromašni tovariši, je priredil že več ekskurzij po naši državi; ker pa pri nas še nimamo razvite kemične industrije in mnogih njenih panog sploh ne poznamo, je

imenovani fond, kljub težkim časom in deviznim težkočam po inicijativi svojega predsednika prof. dr. M. Samca sklenil organizirati 14 dnevno ekskurzijo v Nemčijo.

Kot predvideva program, se bo vršila ekskurzija v center nemške kemične veleindustrije. Pod strokovnim vodstvom red. univ. prof. dr. M. Samca in dr. M. Rebeka si nameravajo naši kemiki ogledati München (Tehniško visoko šolo, nemški muzej), Heidelberg (univerza — mestni grad), Frankfurt a/M (stano mesto z Römersbergom, Goethe-Haus, Stadion), Höchst a/M (I. G. Farben), Mainz, Koblenz, Köln (I. G. Farben v Leverkusenu, Goldenbergwerk v Knapsacku), Düsseldorf (Pohl'sehen Gumi- und Asbest-Gesellschaft Düsseldorf Rath, Henkel & Cie tov. kemičnih izdelkov) in Essen (Krupp). Strokovno vodstvo jamči, da bo ekskurzija dosegla svoj poučen namen; po zanimanju slušateljev sodeč, bo pa tudi po udeležbi ekskurzija ena največjih, če bo društvo pri naši nabiralni akciji našlo ugoden odziv. Upamo, da bodo tudi merodajni prosvetni in industrijski krogi znali ceniti prizadevanje naših tehnikov-kemikov, da si pridobijo za izvrševanje svojega poklica potrebno obzorje.

Zanimivo predavanje.

V sredo 2. maja bo predaval v okvirju AKE na 111. debatnem večeru Znanstvenega odseka g. min. dr. Andrej Gosar o zanimivi temi »Problemi modernega gospodarstva«.

Vabimo vse, ki se zanimajo za tako aktualna vprašanja, da se udeležijo debate, ki se bo vršila v predavalnici elektrotehničnega inštituta na tehniki. Predavanje se prične ob 8. zvečer.

Danes, to je 28. t. m. se vrši v avli univerze sestanek zastopnikov vseh strokovnih društev. Razmotrivali bodo o ustanovitvi reprezentančne organizacije.

Iz akademskega življenja po svetu

NEKAJ O COLUMBIA UNIVERSITY IN NJENEM REKTORJU

Columbia University je zaradi svojih ogromnih dimenzij in odličnih kapacitet, ki predavajo svojim 30000 študentom, kolikor znaša število v njej inskribiranih slušateljev, najbolj znana ameriška univerza. Po obsegu sliči malemu mestu in jo moramo v tem pogledu postaviti na prvo mesto na svetu. Njena letna bilanca znaša povprečno 12 milijonov dolarjev.

Na vsem svetu od Pariza do Šanghaja, od Rima do Tokia najdeš ljudi, ki so kdaj nosili barve Columbijske univerze, in naš slavni rojak Mihajlo Pupin je celo profesor za elektromehaniko na tej newyorški univerzi. Mnogo študentov pa ni akademikov, ker ni ameriška univerza samo — universitas studiorum —. V njej se nahajajo tudi razne šole, kolegiji, krožki in instituti, ter mnogo znanstvenih zavodov.

Zato upravi takega ogromnega zavoda ne zadošča navaden, povprečen upravitelj. Treba je mojstra po znanju in izkušnjah kakor po značaju. Tem zahtevam je popolnoma dorasel njen rektor dr. Nicholas Murray Butler, ki zavzema zaradi svojega važnega položaja splošen ugled po vsej Ameriki ter ga upoštevajo celo v politiki. Enako je priljubljen med študenti kakor med ameriški milijonarji, ki zavod tudi gmotno podpirajo. Zlasti je naklonjen in priljubljen Italijanom, katerim je omogočil, da so si sezidali Dom Italijanov na Columbia univerzi.

Dr. Nicholas Murray Butler je liberalec in demokrat, zlasti pa pacifist in so mu zato zaupali predsedniško mesto Carnegieve ustanove za mir, te važne mednarodne ustanove, ki naj služi boljši bodočnosti vsega sveta.

L. S.

NEMŠKA LOGIKA.

Dr. Goebbels je dejal na nekem dijaškem zborovanju v berlinski »Sportni palači«:

»Ker smo narodni socialisti prepričani, da imamo prav, ne moremo trpeti, poleg sebe nikogar, ki bi trdil, da ima prav. Zakaj če bi imel prav, mora biti narodni socialist, ako pa ni narodni socialist, potem nima prav.«

Ivo Pirkovič:

... e pur si muove

Končno se mi zdi še zelo na mestu osvetliti vprašanje materijalizma v odnosu do modernega prirodoslovja iz stališča znanosti same.

Materijalizem je historična razvojna stopnja v znanosti, ki je danes za nami. Nastal je pod vplivom makroskopičnega gledanja sveta, kot reakcija na prejšnji misticizem, ki ni bil mnogokrat brez vpliva niti v znanosti. V nasprotju s tem misticizmom hoče biti materijalizem doktrina »zdravega razuma« ali kar »sistematizirani zdravi človeški razum«, kakor ga označuje J. Jeans. Vendar se v tej koncepciji ni mogel nikdar izvesti dosledno. Že klasik materijalizma dr. L. Büchner je v svojem znamenitem delu »Kraft und Stoff« — katekizmu materijalizma — bil primoran vpeljati metafizične pojme neskončnosti materije v prostoru in času, kar se je sicer že njemu samemu zdelo, da se upira »zdravemu razumu«. Pravi namreč: »... nič ni na tem, če naš razum, ki je povsod vaju mere, v svoji končni omejenosti zadene na take ideje.« Ta misel je v direktnem nasprotju s principi, ki jih postavlja materijalizem kot bazo znanosti.

Fundamentalna ideja materijalistično-mehaničnega pojmovanja sveta je teza o »že-

SLUŠATELJI DUNAJSKE UNIVERZE.

Po najnovejših podatkih je na dunajski univerzi v tekočem semestru vpisanih 11.200 slušateljev. Po številu slušateljev stoji na prvem mestu filozofska fakulteta s 4000 slušatelji, med katerimi je okrog 2000 žensk.

Olajšanje clearinškega prometa za inozemske dijakе v Avstriji.

Avstrijske »Akademische Nachrichten« prinašajo v svoji drugi letošnji številki sledečo vest:

»Na osnovi dogovora med avstrijsko in jugoslovansko Narodno banko je predvideno odslej nakazovanje vzdrževalnin v svrhu bivanja za časa študija v Avstriji, tako kakor tudi za vplačilo študijskih prispevkov preko jugoslovanske Narodne banke.

Ravno tako predvideva tudi avstrijsko-grški klirinški dogovor možnost nakazovanja dijaških študijskih prispevkov in podpor za vzdrževanje, preko grške Narodne banke.

Vse naročnike zamudnike opozarjamo, da takoj plačajo zaostalo naročnino!

Zvočni kino Sokolski dom, Ljubljana-Šiška (za mitnico, Tel. 33-87.)

1., 2. in 3. maja ob pol 7. in pol 9. Sezona v Kairu. — 5. maja ob pol 7. in pol 9., 6. maja ob 3., 5., 7. in 9., 7. maja ob pol 7. in pol 9. Bratje Frattellini.

KINO KODELJEVO. Tel. 331-62.

28. aprila ob 8., 29. aprila ob pol 4., pol 6. in 8., 30. aprila ob 8. Galipoli (Boji med angleško in turško armado).

1. maja ob pol 9., 2. maja ob pol 9. Johan Straus v ljubezni in pesmi.

4. maja ob pol 9., 5. maja ob pol 9. SOS Ledena gora.

leznih naravnih zakonih»; ideja, ki je pravzaprav nujna posledica grobega opazovanja. Pri enakih pogojih potekajo pojavi popolnoma enako. Razvoj dogodkov je determiniran, že vnaprej nujno določen. Do tega nazora mora voditi izkustvo v neki razvojni dobi znanosti. V nekem trenutku določeni svet mora v bodočnosti potekati enoveljavno. Ona mehanistična doba o znanosti je dala idejo »svetovnih obrazcev« (Weltformeln), v katerih nastopajo parametri prostora in časa. Treba je le fiksirati spremenljivko t in že dobimo stanje sveta v odgovarjajočem trenutku. Naziranje o nujnosti potekanja naravnih dogodkov imenujemo determinizem, ki je bistveno spojen z materijalizmom.

Stališče današnjih znanstvenikov je drugačno. Znani relativist Hermann Weyl pravi: »Vsekakor moramo dopustiti, ... da kaže danes vzročnost znatno drugačen obraz, kakor v časih Spinoze in Kanta in da je problem determinizma mnogo izgubil na svoji ostrini.«

Da je stanje poljubnega sistema v vsakem trenutku določeno po nekaterih zakonitostih je empirični izsledok grobega, makroskopičnega gledanja. Toda to makroskopično stanje je le neka srednja vrednost mikroskopičnih procesov, za katere pa znani zakoni ne veljajo. Že pred dvajsetimi leti je pisal M. Planck: »...Za mikroskopične (atomarne) procese nimata en-

Vabilo na subskripcijo

na novo pravniško knjigo dr. Metoda Dolence in Aleksandra Maklečeva »Sistem celokupnega kazenskega prava kraljevine Jugoslavije«, ki izide v kratkem v založbi Tiskovne zadruge v Ljubljani. Termin subskripcije: do konca tega meseca.

Subskripcijska cena: za broširan izvod 140 Din, za v platno vezan 160 Din. Državni nameščenci lahko odplačajo ceno v 5 mesečnih obrokih. Po subskripcijskem terminu se bo prodajala knjiga 25% dražje.

Razen kazenskega zakonika (za civilne osebe) v novelirani obliki ima naša kraljevina še vojaški kazenski zakonik, pa okoli 30 stranskih kazenskih zakonov, med njimi tiskovni zakon. Pregled vseh kazenskopravnih določb in deliktov resnično ni lahek. Za pravnika začetnika je nastala naravnost nujna potreba, da si mora pridobiti o vsem kazenskem materialnem pravu dober pregled iz ene same knjige. Za pravnika v praksi pa je važno, da se more informirati o razlikah od načel, ki so ustanovljena v splošnem delu kazenskega zakonika, kje v stranskih zakonih kazensko-pravne vsebine so in katere delikte nahajamo izven posebnega dela kazenskega zakonika.

Vse to sta spravila profesorja kazenskega prava na univerzi kralja Aleksandra I., Dolenc in Maklečev, v pravilen sistem. Tu se obravnavajo splošni predpisi in izjeme od njih, zlasti v vojaškem kazenskem in tiskovnem zakonu. Poleg pregledne razvrstitve se polaga važnost tudi na jugoslovansko književnost in na sodno prakso. V posebnem delu so razvrščeni po sistematičnih vidikih vsi delikti iz stranskih zakonov. V tem pogledu bo omenjena knjiga sploh prva v vsej Jugoslaviji. Zanimala ne bo samo pravnike, ampak vsakega izobraženca, ki se hoče v kazenskem, občnem, vojaškem, tiskovnem, poravnalnem, avtorskem, patentnem, vzorčnem, gospodarstvenem pravu točno in hitro informirati.

Knjiga bo izborna služila kot učna knjiga pravniškemu naraščanju na univerzah. Še prav posebno pa bo služila knjiga praktičnim pravnikom v vseh poklicih kot pravniški vodnik, t. j. odvetnikom, sodnikom, upravnim uradnikom in ne v zadnji vrsti vsem organom javne varnosti (policiji, žandarmeriji).

Zato Vas vabi Tiskovna zadruga na nujno naročilo, da ne zamudite termina.

tropija in drugi stavek termodinamike nikaškega pomena.« Pogoj veljavnosti zakonov vidi Planck in za njim vsi znamenitejši prirodoslovci v mikroskopični neurejenosti in kaosu. Atom in molekula sta nekontrolirana in blodna elementa tega kaosa. Zakonita enoveljavnost takih sistemov sledi šele iz povprečnega stanja kaotičnih razmer. Makroskopični procesi potekajo le takrat enoveljavno v smislu drugega zakona termodinamike, če je izpolnjena hipoteza elementarne neurejenosti (M. Planck). »Tako nas uči tudi ta opazovanja ... da nam dajejo naši naravni zakoni zadovoljivo natančne srednje vrednosti, da pa nam je popolnoma natančno »opisovanje« posameznih pojavov nemogoče« (W. Nerust).

Da padajo telesa v gravitacijskem polju, da entropija raste, da velja za pline Boyl-Mariottov zakon ni nikaka železna nujnost, marveč zgolj najverjetnejša možnost od neskončne množine drugih možnosti, ki pa so le manj verjetne. Verjetnostni račun pa pravi, da bi se morala dogoditi kršitev »železnih« naravnih zakonov šele v razdobjih, v katerih pomeni življenje planetnih sistemov le trenutek.

Determinizem pozna na vprašanja zgolj odgovore »ja« in »ne«, Jeans pa pravi, da se glasi odgovor verjetno nekoliko subtilneje.

Druga označba materijalizma je, da je skušal razlagati vse nazorno in da je smatral

Iz uredništva

Naše čitatelce opozarjamo, da zaključimo list že v četrtek popoldne in obenem naprosamo, da nam pošljejo prispevke pravočasno.

Nepodpisanih prispevkov principijelno ne tiskamo in romajo, čeprav so zreli za tisk, v koš. Tiskamo tudi s šifro, avtorja pa moramo poznati.

Za šalo

Študent Janez Revez je lepega dne umrl in se napotil proti nebesom. Na pragu pobara nebeškega vratarja sv. Petra, če sme noter.

»Tako bomo videli, če smeš!« in Peter pogleda v kartoteko duš, ki se imajo leta 1934 zveličati. Lista pri R, toda Reveža ne najde.

»Ne bo nič pri nas,« mu dé, »pojdi pogledat v vica!«

Tudi vratar vic ga ni našel v svoji kartoteki in ga je napotil dalje v pekel. Toda tudi v peklu ga niso mogli sprejeti, ker ga ni bilo v zapiskih.

Potr se Revež napoti nazaj proti nebesom in potoži Petru svoje gorje.

»Čakaj, morda še ni vse izgubljeno,« se Petru razjasni obraz in začne stikati po kartoteki duš za leto 1935. Toda Reveža ne najde. Vzame kartoteko za leto 1936 in tu slednjič res naleti na Reveža.

»Človek božji, kaj si pa počel, da si umrl dve leti prej?« se močno začudi Peter.

Revez se bolešno nasmehne: »Zavarovan sem bil pri ljubljanskem univerzitetnem zdravstvenem fondu.«

*Veletrgovina
s papirjem*

M. Tičar

Ljubljana

*Šelenburgova ulica št. 1
Sv. Petra cesta št. 26*

se priporoča

*gg. akademikom za nakup
vseh pisarniških in teh-
ničnih potrebščin.*

*Specialna zaloga
polnilnih peres.*

Brivski salon za dame in gospode

Franc Loborec

Borštnikov trg 4 (vis a vis g. Marčana)
nudi gospodom akademikom, dija-
kinjam in drugim dijakom abonma
50% popusta. — Friziranje 7 Din,
striženje 5 Din — Najcenejša in naj-
boljša postrežba. — Abonma karte
se dobijo v brivnici in v upravi lista.

Knjigarna

Kleinmayr & Bamberg

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 16

nudi Vam največjo zalogo tu- in inozemskih
knjig vseh znanstvenih panog, daje nasvete v
literarnih vprašanjih in ima vedno najnovejše
sezname svetovne literature na razpolago. Oglej-
te si v trgovini brezobvezno obširno zalogo
znanstvenih novosti. — Proti izvestni garanciji
se dobivajo knjige tudi na odplačevanje.

Priporočamo pri nakupu za obleke
trgovino

R. MIKLAUC, „Pri Škofu“

Ljubljana

LINGARJEVA UL. 3 PRED ŠKOFIJO ŠT. 3

Naročajte in širite »Akademski glas«!

Mali oglasi:

naslov se ne plača ničesar. — Pri večkratnem oglašanju popust. — Na pismena vprašanja tovarišev odgovarjamo pismeno s pismom pri vratarju univerze. Kdor želi odgovor po pošti naj priloži znamko za odgovor. — Mali oglasi se plačujejo ob naročilu, lahko tudi v znamkah. — Naročila vrzite v naš nabiralnik v avli Univerze —

Tovariši, poslužujte se malih oglasov v „Akademskem glasu“. — Za male oglase socialnega značaja (instrukcije, službe, prodaja, nakup, izposojanje knjig in drugih učil, sobe) plačajo tov. akademiki le stroške natisa — 25 par beseda — najmanjši znesek 3 Din. — Za vse ostale beseda 50 par — najmanjši znesek 5 Din. — Za šifro in

SRAJCE modne in sportne, kravate, naramnice, žepne robce, rokavice in nogavice, kupite najbolje pri **MILOŠ KARNIČNIK**, Stari trg 8.

BLUZE, damsko perilo, torbice, trpežne nogavice in rokavice, Vam nudi v najnovejši modi tvrdka **MILOŠ KARNIČNIK**, Stari trg 8.

SLOVARJE, LEPOSLOVNE in ZNANSTVENE KNJIGE prodam. Naslov in seznam v upravi. Ure, zlatino in srebrnino. **IVAN PAKIŽ**, Ljubljana, Pred škofijo 15.

umetno konstruirane modele (atomov, elektronov, svetlobnega nihanja etc.) za verne slike objektivnosti. Česar si ni mogel ponazoriti, to zanj ni eksistiralo. »Ni videl nikake razlike med fenomenalnostjo in objektivnostjo« (Jeans). Saj pravi materialist Wierchow: »Reči moramo vzeti, kakršne dejansko so in ne kakršne si izmišljamo«. Zato odklanja vsako metafiziko, kot odvišno; saj je ne zahtevajo naša čutila. Tako je mehanistično-materialistična znanost izrazito antropomorfná.

Tendenca današnje znanosti je čisto drugačna. Vsi modeli, ki si jih izmišljamo o objektivnosti so večkrat izvrstno heuristično sredstvo. Mislimo le na Bohrov atom, Kalvinov elektron etc. Vendar pa ne govori znanost o elektronu danes več kot togi ali elastični kroglici, vrtincu ali nihalnem sistemu, marveč: Objektivnost, ki jo imenujemo elektron, se obnaša v teh razmerah kot elastična kroglica, v drugih pa kot sistem nihanj. Nočemo pa reči, da je elektron nihanje praznega prostora, zakaj čisto neumljivo bi sicer bilo, čemu se to nihanje ne razširi po vsem razpoložljivem elektromagnetnem prostoru, čemu ostane vezano le na neko točko. O vsakem nihanju imamo namreč predstavo, da se razširi po vsem mediju in po dušenju pola-

goma izzveni. Jasno je, da si danes ne moremo ustvariti modela o tem, kar označujemo z imeni elektron, atom, foton etc. To spoznanje vodi modernega prirodoslovca v stran od starih poti. Bohrov atomski model — že izpopolnjen po Planckovi kvantni ideji — »je bil zadnji hrabri toda brezuspešni poizkus stisniti naravo v mehanistično shemo...«, pravi drastično J. Jeans, ki je podal v svojih najnovejših delih globoko zamišljeno sintezo idej modernega naravoslovja in izkustveno fundiranih teorij Einsteina, Wiecherta, Neisenberga, Broglia in dr.

Naša čutila nam prav gotovo ne podajajo še vsega sveta, ampak le specifične njegove slike ali projekcije, o katerih ne moremo trditi, da so vsa objektivnost. Naravoslovec Wiechert je dejal: »Oprostiti se moramo onega materializma, ki hoče priznati v svetu le, kar nam kažejo naša čutila. Za svetom, ki ga gledamo, leži neki drug svet, čigar učinkovanje pač zaznavamo, za čigar spoznanje smo pa le zelo slabo opremljeni.«

»Tako je zgodovina fizikalne znanosti v 20. stoletju le napredujoča oprostitev od zgolj človeškega, antropomorfskega stališča v pojmovanju narode... Če je danes znanost — kakor upamo — na potu od čutnega sveta

(danega s starejšo znanostjo in »zdravim človeškim razumom«) k svetu resničnosti, da ta okolnost le slutiti, kako globok more biti prepad med fenomenalnostjo in resničnostjo« (Jeans).

»Zakon in red, ki smo jih odkrili v vesoljstvu, moremo najbolj opisati — in kot mislim tudi razlagati — v jeziku idealizma... Reči moremo torej, da je sedanje naravoslovje (J. je naravoslovec današnjih dni) v skladu z idealizmom. Idealizem je gojil vedno trdno prepričanje, da mora biti konec poti, po kateri prodiramo v naravo, duhovne narave, kakor je tudi njegov začetek« (J. Jeans).

Vendar pa opazujemo tudi v znanosti (prav tako kakor povsod drugod) neko konservativno tendenco, ki je vedno bistveno združena z vsakim napredkom. Tudi ideje se morajo uveljaviti po boju. Ako so preplitvo fundirane, tedaj ga bodo težje prestale. Znanstveni konservatizem je torej neka zakonitost reakcije, ki je vidimo povsod.

Poleg znanstvenega konservatizma pa poznamo še močan zaviralni moment: polizobraženstvo, ki se največkrat oklepa znanstvenih idej iz drugotnih — neznanstvenih motivov.